

SAMEN INVESTEREN IN DE OPEN RUIMTE

2^e workshop landbouwstudie

Landschap de Liereman en omgeving

15 februari 2012

Verloop van vanavond

■ 20u - 20u30

- Korte situering *Raamakkoord De Liereman en omgeving*
- Stand van zaken landbouwstudie

■ 20u30 tot 21u50u

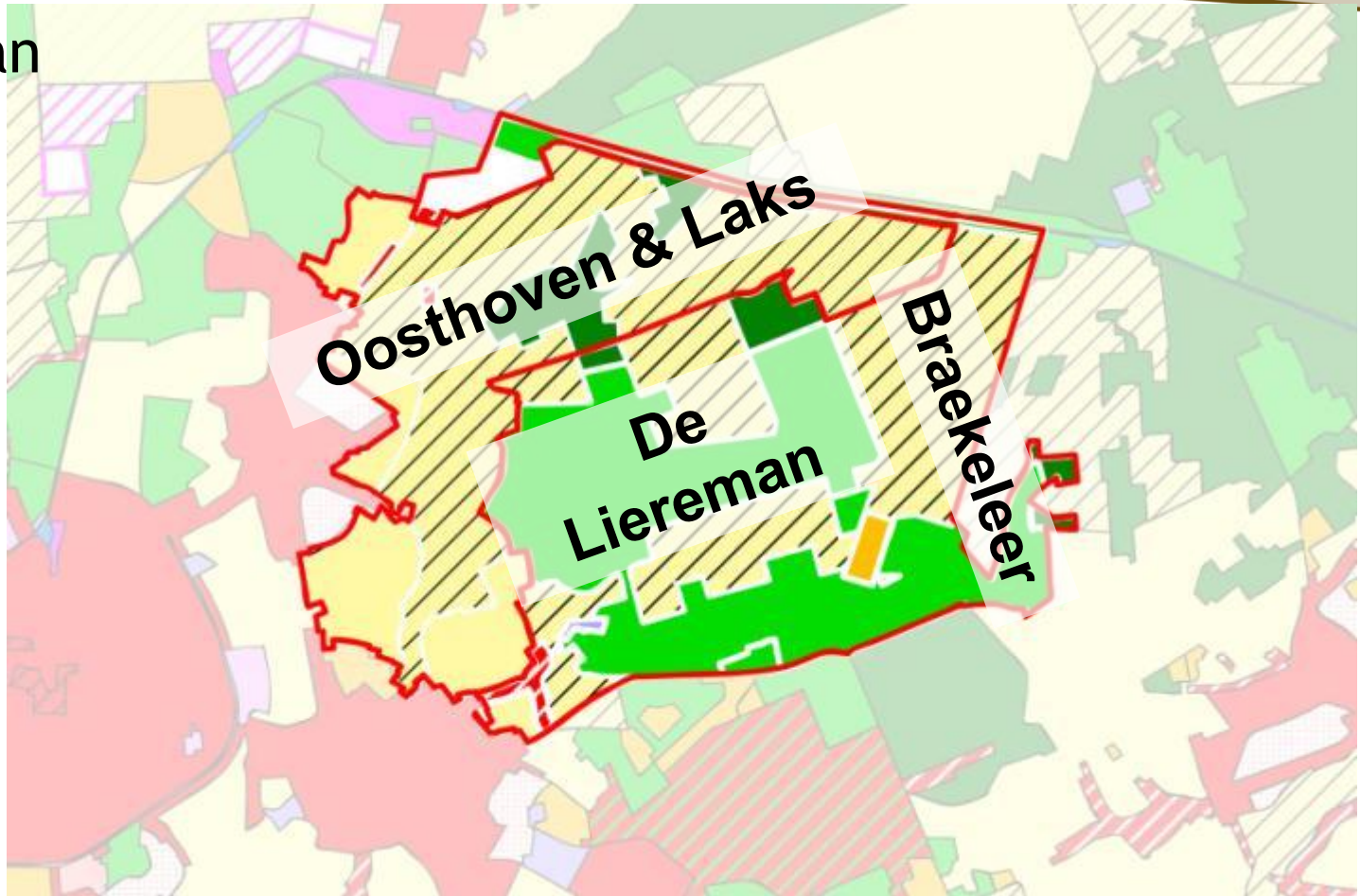
- Korte toelichting van een aantal termen en thema's ivm beheer en flankerende maatregelen
- Aansluitend infomarkt

■ 21u50 tot 22u

- Korte terugkoppeling in groep en afsluiting

Situering Landschap De Liereman en omgeving

Gewestplan

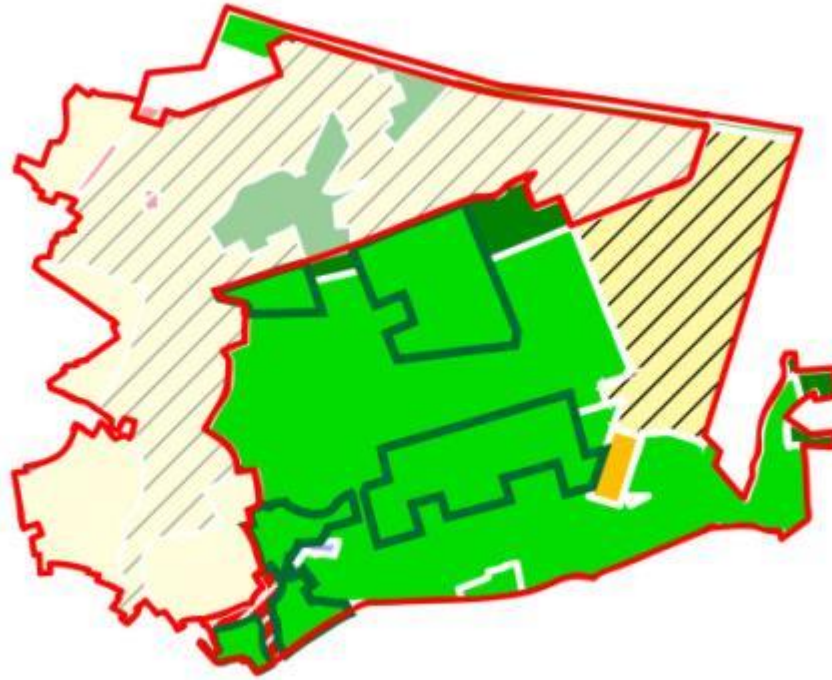
Situering Landschap De Liereman en omgeving

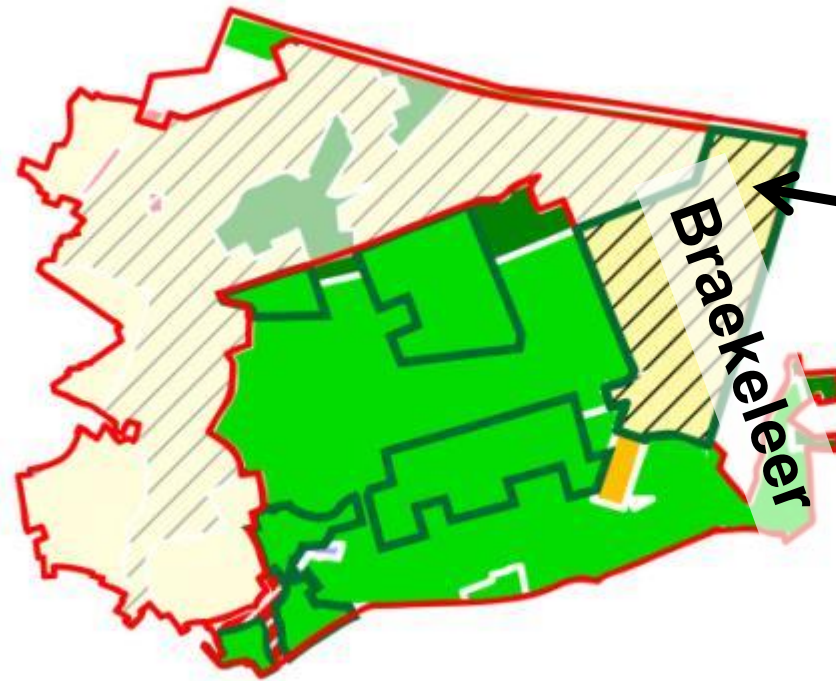
Evolveert naar
natuurgebied

Situering Landschap De Liereman en omgeving

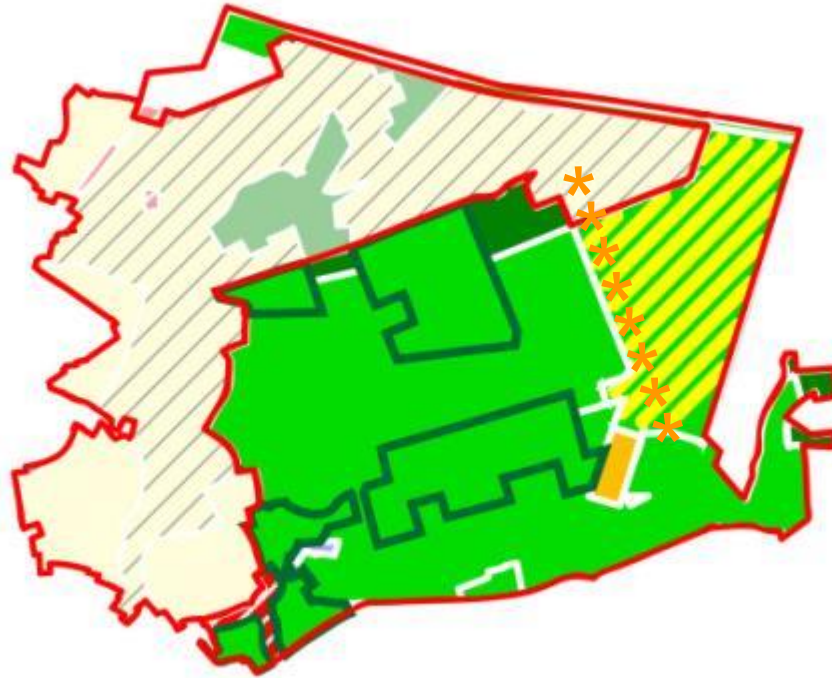

Situering Landschap De Liereman en omgeving

Evolveert
naar
verweving

Situering Landschap De Liereman en omgeving

SAMEN INVESTEREN IN DE OPEN RUIMTE

Stand van zaken Landbouwstudie

Landschap de Liereman en omgeving

Verloop landbouwstudie

1. Desktop-analyse
2. 1^e workshop (21 en 23 november 2011)
3. Zitdagen (8 en 12 december 2011)
4. 2^e workshop (15 februari 2012)
5. Rapport (mei 2012)
 - a) Algemeen rapport
 - b) Individuele vertrouwelijke bedrijfsfiches (blijven bij VLM)

Verloop landbouwstudie

1. Desktop-analyse
2. 1^e workshop (21 en 23 november 2011)
3. Zitdagen (8 en 12 december 2011)
4. 2^e workshop (15 februari 2012)
5. Rapport (mei 2012)
 - a) Algemeen rapport
 - b) Individuele vertrouwelijke bedrijfsfiches (blijven bij VLM)

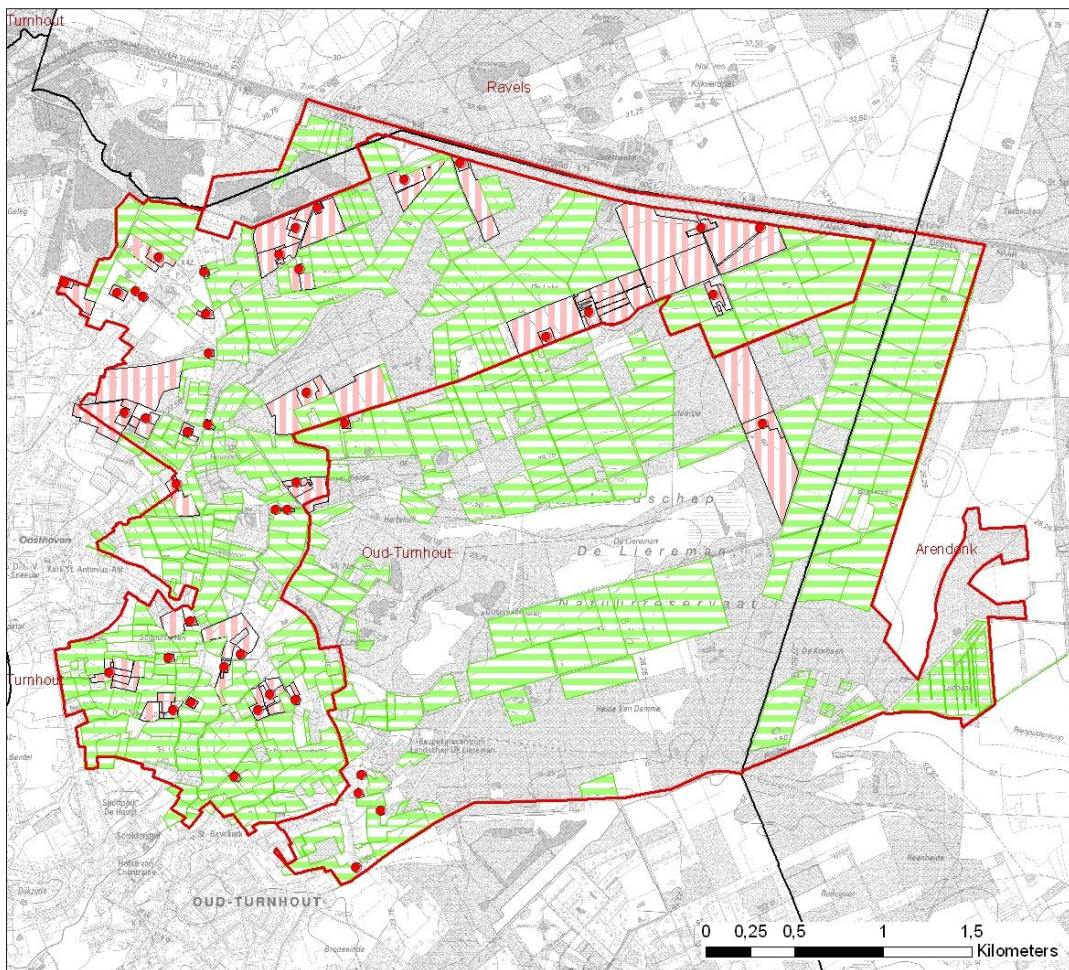
1. Desktop-analyse

- Gegevens van gebruikers obv beschikbare datasets (aangiftes)
- Basisinzicht in landbouw in volledige gebied en 3 deelgebieden
 - 100 betrokken gebruikers van aangegeven landgronden met samen 891 ha in het volledige gebied
 - 75 landbouwers in Oosthoven-Laks met 486 ha
 - 44 landbouwers in De Liereman met 298 ha
 - 21 landbouwers in De Braekeleer met 146 ha
- Resulteert in kaarten en tabellen/grafieken

1. Desktop-analyse

■ kavelstructuur

De Liereman landbouw

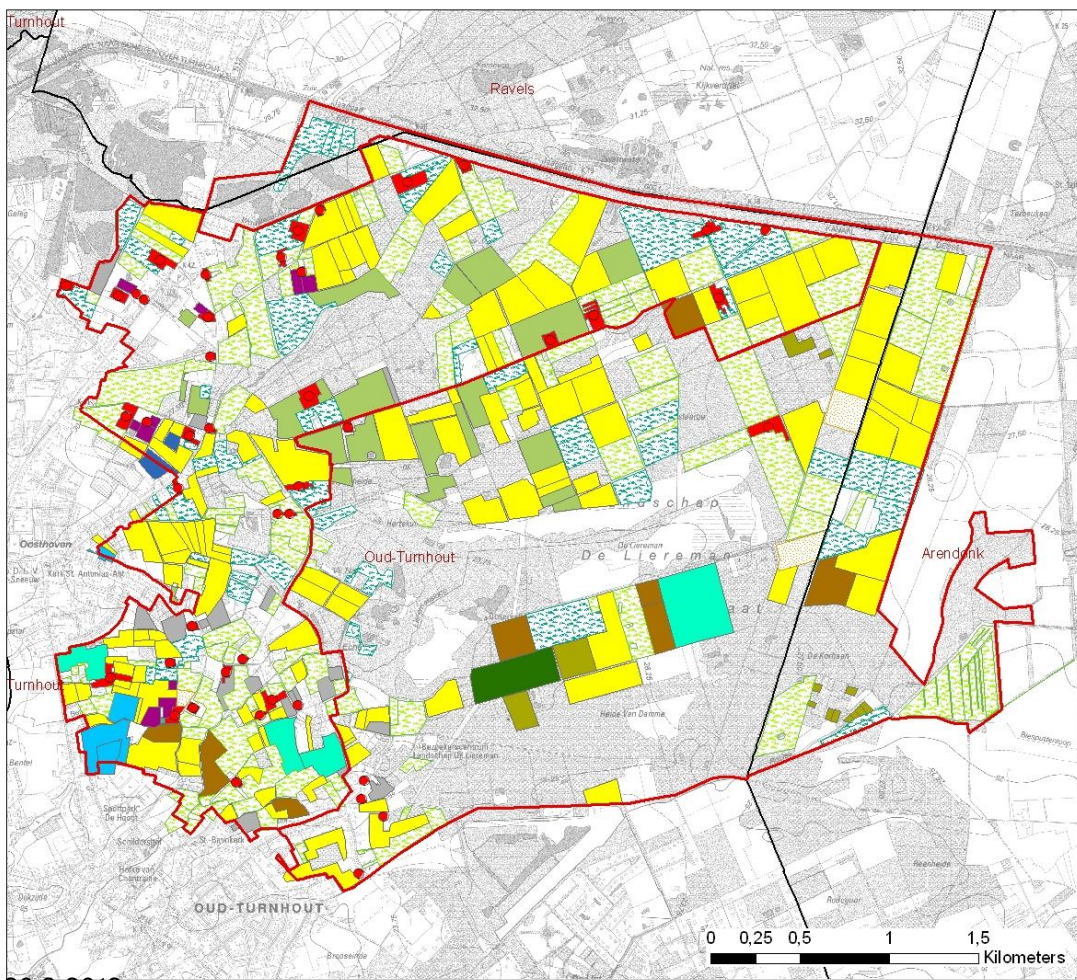
kavelstructuur

- bedrijfszetels
- ▨ huiskavel
- ▨ veldkavel

Bron:
- Digitale versie van topografische kaart 1/10.000, raster,
kleur, NGI, opname 1991-2000 (AGIV)

1. Desktop-analyse

■ Teelten (2009)

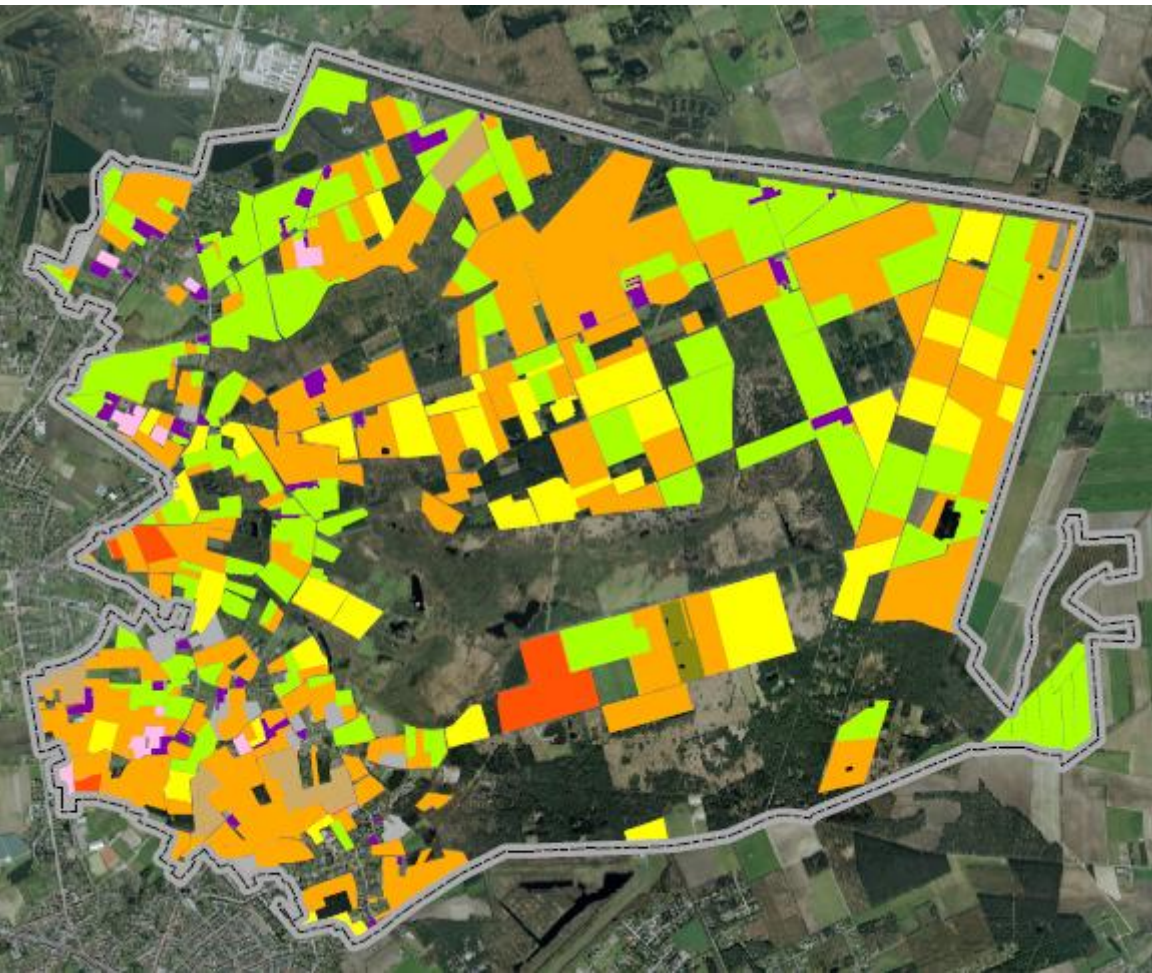
teelten 2009

	opp in ha
mais	299,7
tijdelijk grasland	269,2
blijvend grasland	124,7
grasklaver	59,9
erwten en bonen	42,3
aardappelen	30,9
gebouwen	21,2
spontane bedekking	10,2
bieten	8,9
groenten en kruiden	8,2
aardbeien	5,7
fruit	1,3

1. Desktop-analyse (ADLO)

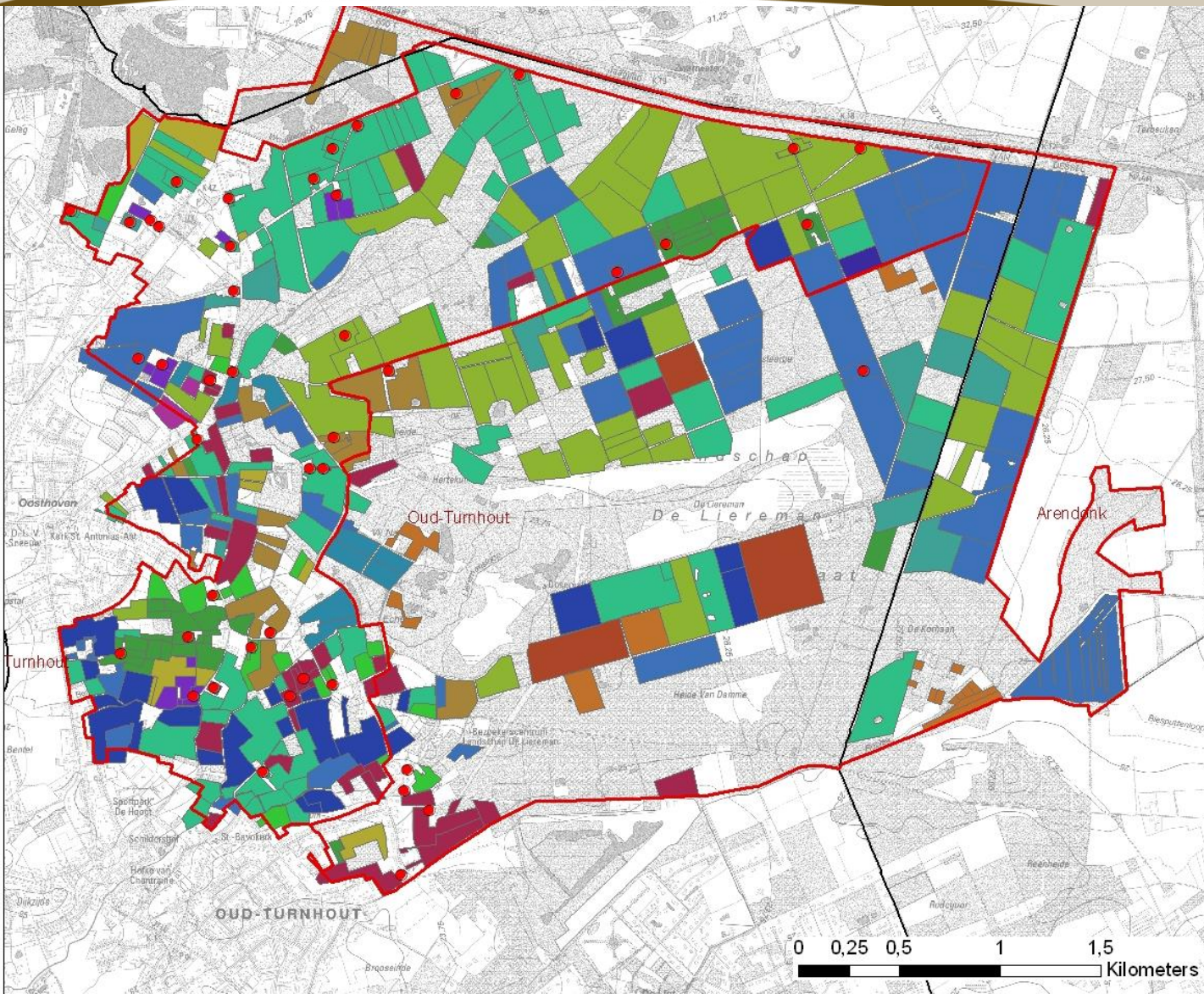
■ Teelten (2000 - 2010) (bron: LIS, ADLO)

Landbouwgebruik 2000 2010

1. Desktop-analyse

Hoofdproductierichting

- niet gekend
- bedrijven met combinaties van akker- en tuinbouw
- gespec akkerbedr: andere teelten dan granen, oliehoudende zaden en eiwoudhoudende gewassen
- gespec bedr in de teelt van granen, oliehoudende zaden en eiwoudhoudende gewassen
- gespecialiseerde bedrijven met combi van tuinbouw
- gespecialiseerde fruitteeltbedrijven
- gespec glasgroentebedr/groeimedium in open lucht
- gespec graasdierbedr met paarden, schapen, geit of andere graasdieren
- gespecialiseerde konijnkwekerijen
- gespecialiseerde melkveebedrijven
- gespecialiseerde mestkalverenbedrijven
- gespecialiseerde opengronds-groentebedrijven
- gespecialiseerde pluimveebedrijven
- gespec rundveebedrijven in jong- en vleesvee
- gespec rundveebedr met combi van melk, jong- en mestvee
- gespecialiseerde varkensbedrijven

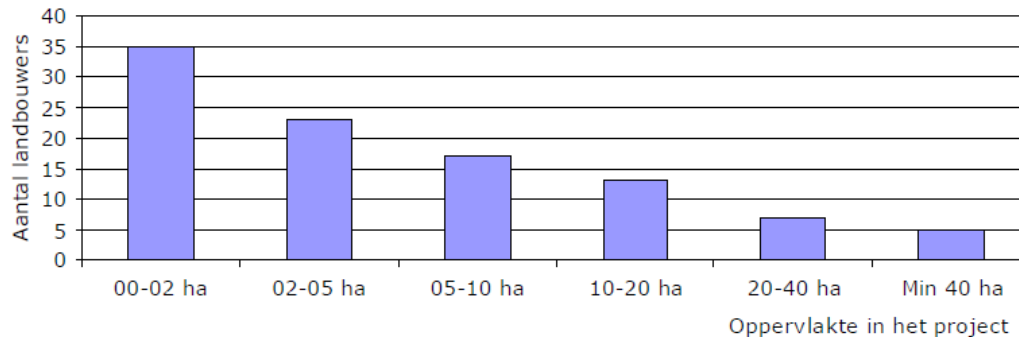
Bron: afgeleid van topografische kaart 1/10.000, raster, opgebouwd op basis van de landbouw

1. Desktop-analyse (ADLO)

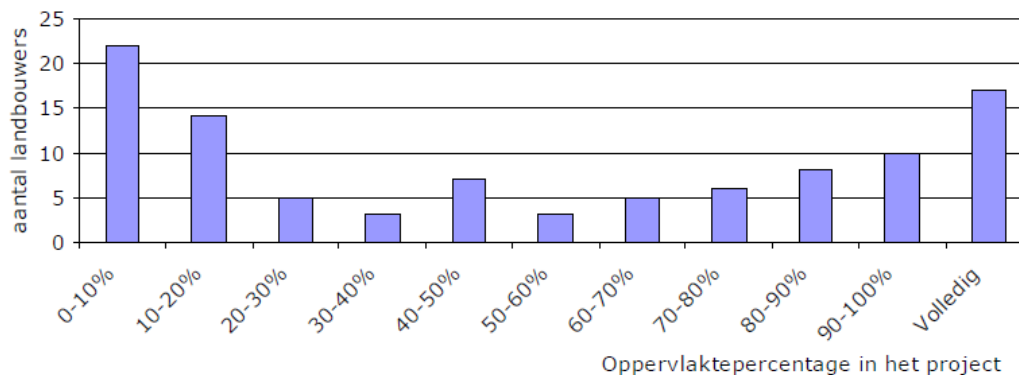
Absolute en relatieve oppervlakte in landbouwgebruik

(bron: LIS, ADLO)

Absolute betrokkenheid

Relatieve betrokkenheid

Verloop landbouwstudie

1. Desktop-analyse
2. 1^e workshop (21 en 23 november 2011)
3. Zitdagen (8 en 12 december 2011)
4. 2^e workshop (15 februari 2012)
5. Rapport (mei 2012)
 - a) Algemeen rapport
 - b) Individuele vertrouwelijke bedrijfsfiches (blijven bij VLM)

2. 1^e Workshop

- Opkomst:
 - 21 november: 15 landbouwers
 - 23 november: 18 landbouwers
- Kadering Raamakkoord en landbouwstudie
- Gericht op kansen en knelpunten voor de land- en tuinbouwers met gebruiksgronden in het volledige gebied van het raamakkoord (grote lijnen - niet op individueel niveau)
- Rond verschillende thema's in relatie tot landbouw:
 - Natuur
 - Water
 - Erfgoed, landschap, recreatie en andere thema's

2. 1^e Workshop: belangrijkste conclusies (1)

- Land- en tuinbouwers **fier** op de natuur- en landschapswaarden
 - medescheppers, -bewaarders en -beheerders van de typische structuur en het uitzicht.
- Vraag voor **respect** van verschillende sectoren tov elkaar
 - (eventueel) duidelijke regels
 - landbouweducatie
- **Waterhuishouding:**
 - (te sterke) vernatting (of verdroging) van landbouwgronden tegen gaan, maar toch kansen voor natuur
 - beter regelbare waterstanden
 - duidelijke afspraken
 - onderhoud en een neutrale beheerder van grachten, stuwtjes, enz.
 - waterputten en mogelijke vervuiling van slib

2. 1^e Workshop: belangrijkste conclusies (2)

- **Voorstellen flankerende maatregelen:**
 - genoeg rekening houden met bedrijfszetels in of tegen De Braekeleer en De Liereman
 - voldoende naar de economische situatie kijken
 - ruim genoeg kijken om oplossingen te kunnen bieden aan alle landbouwers
- **Bemesting:**
 - verlies aan plaatsingsruimte voor mest vergoeden
 - doelstellingen voor weidevogels beter haalbaar op weiden waar een bepaald bemestingsregime toegelaten is (zo vinden de vogels meer voedsel).
- **Recreatie:**
 - bied kansen (diversificatie) <-> beroepslandbouw
 - recreatie kan nadelig effect hebben op natuur
- **Agrobeheergroep voor onderhoudswerken & beheerovereenkomsten:**
mogelijkheden verder uitzoeken
- **Varia opmerkingen: toegankelijkheid en het vroegere vliegveld**

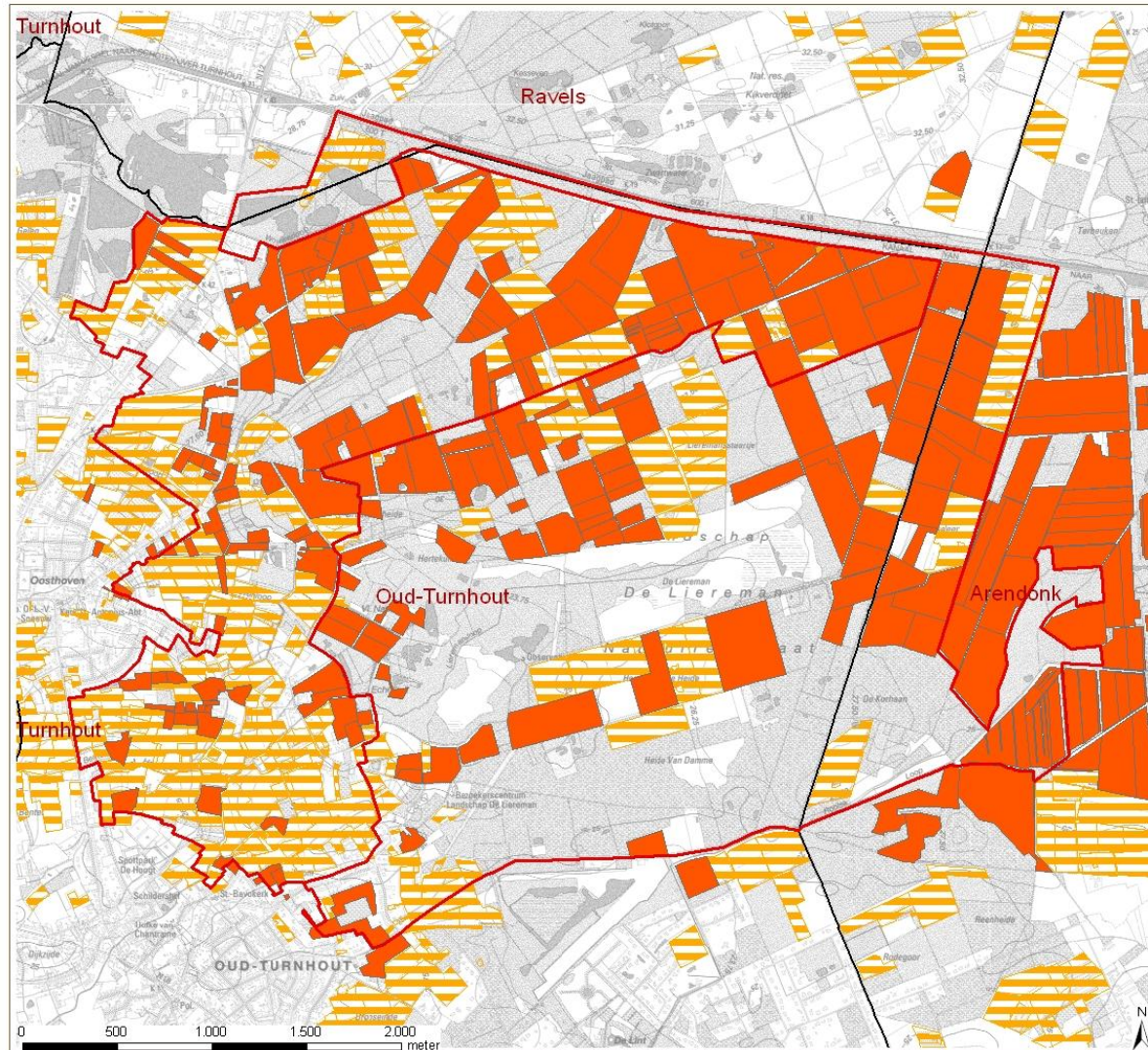
Verloop landbouwstudie

1. Desktop-analyse
2. 1^e workshop (21 en 23 november 2011)
3. Zitdagen (8 en 12 december 2011)
4. 2^e workshop (15 februari 2012)
5. Rapport (mei 2012)
 - a) Algemeen rapport
 - b) Individuele vertrouwelijke bedrijfsfiches (blijven bij VLM)

3. Zitdagen

- Opkomst: 34 landbouwers met +- 500 ha (200tal percelen)
 - 230 ha in Oosthoven-Laks
 - 120 ha in De Braekeleer
 - 165 ha in De Liereman
- Gericht nagaan op individueel niveau van:
 - Correctheid en aanvullingen gegevens (eigendomssituatie, opvolging, premies, ruwvoeder- en mestbalans)
 - Interesse natuur- en/of landschapsbeheer
 - Gewenste compenserende of flankerende maatregelen
- Individuele vertrouwelijke bedrijfsfiches die zijn teruggekoppeld

3. Zitdagen

De Liereman en omgeving landbouwstudie

mei 2012

zitdagen 8 en 12 december

- aanwezig op zitdagen
- gereg. percelen
- perimeter deelgebieden raamakkoord
- gemeentegrens
- bedrijfsgebouwen

eigendomssituatie in perimeter	#perc	opp (ha)
Burenregeling	6	11
Eigendom	103	309
eigendom van familie	21	41
Gebruik	10	25
pacht	52	126
seizoenspacht	1	3

Bron:
 - Digitale NGI, opna
 - Vectoriel gemeentegrenzen, VLM, toestand 22/05/2003 (OC 61S-Vlaanderen)
 - Herbevestigde gebieden gewestplan en actiegebieden als de emingsproces en, toestand 23/07/2010 (D opt. RWD, Afdeling Ruimtelijke Planning, 2010)
 - VLMgegevens 2011-2012

aangemaakt op : 19 januari 2012

Verloop landbouwstudie

1. Desktop-analyse
2. 1^e workshop (21 en 23 november 2011)
3. Zitdagen (8 en 12 december 2011)
4. 2^e workshop (15 februari 2012)
5. Rapport (mei 2012)
 - a) Algemeen rapport
 - b) Individuele vertrouwelijke bedrijfsfiches (blijven bij VLM)

SAMEN INVESTEREN IN DE OPEN RUIMTE

infomarkt

Landschap de Liereman en omgeving

Korte toelichting

- Beheerovereenkomsten
- Agrobeheergroep
- Uitmijnen
- Landschappelijk erfgoed
- (Provinciaal) waterbeleid
- Compenserende/flankerende maatregelen land- en tuinbouw
- Natuurinrichting & Landinrichting

Beheerovereenkomsten (met VLM)

Onderdeel van GLB pijler 2
(Gemeenschappelijk LandbouwBeleid)

Vergoeding voor maatregelen om de
kwaliteit van het milieu, de natuur of het landschap
te behouden of te verbeteren. (ecosysteemdiensten)

Vrijwillige overeenkomsten
voor periode van **5 jaar**

Verschillende mogelijke pakketten:

✓ Voor extensieve grasstroken langs waterloop, gracht of houtkant.

Vergoeding tot 1581 euro/ha/jaar

✓ Voor het onderhouden van bestaande houtkanten of hagen, of voor de aanleg van nieuwe houtkanten of hagen

Vergoeding tot 4968 euro/ha/jaar

Verschillende mogelijke pakketten:

✓ Voor het beschermen van weidevogels door uitstel maaidatum, omzetten van akker naar grasland of voor nestbescherming
Vergoeding tot 549 euro/ha/jaar

✓ Voor het natuurlijk beheer van hooilanden zonder bemesting.
Vergoeding tot 1051 euro/ha/jaar

✓ ...

Beheerovereenkomsten bieden kansen voor:

Doelen naar milieu-, natuur – en/of waterkwaliteit te halen binnen sector landbouw op **vrijwillige basis!**

- **Positieve beeldvorming** rond natuur- en landschapszorg voor landbouwsector.

- Verwerven van **stabiel inkomen** in sterk fluctuerende markt. (landschapszorg wordt onderdeel van economische bedrijfsvoering)

-Mogelijkheid tot samenwerking rond landschapszorg binnen sector (vb. via agrobeheergroep)

Rechtszekerheid (duidelijk en consequent beleidskader) biedt vaak vertrouwen tot het nemen van milieu- en natuurmaatregelen door landbouwers!

randvoorwaarden

Agrobeheergroep

- Mathias Van Springel (ECO²)

- Filmpje:

<http://www.ecokwadraat.be/Nieuws/MidtermreviewECO/tabid/3624/Default.aspx>

Uitmijning

Mario De Block, ANB

Algemene definitie: het gericht onttrekken van een bepaald nutriënt aan de bodem, met een geschikt gewas en geschikte bemesting

→ Fosfaatuitmijning: het onttrekken van fosfaat, door een geschikt gewas, en aangepaste fosfaatvrije bemesting

In navolging van uitmijning is natuurherstel op voormalige landbouwgronden mogelijk

Waarom?

- fosfaatverzadiging in de meeste landbouwgronden
- uitmijnen werkt verschrallend voor de toplaag (limitatie op P tot ca. 40 cm)
- kan in partnerschap met landbouw (rundveehouderij, akkerbouw,...) gedurende meerdere jaren
- goede voederwaarde bij gebruik van grasklaver: 18-20% eiwitgehalte gangbaar
- afgraving fosfaatverzadigde toplaag: direct, maar duur, verlies bodemstructuur, zuurbufferend vermogen, organische stof, bodemleven, zaadbank, landschap,...
- wel combinatie uitmijnen en afgraven mogelijk: eerst uitmijnen, dan deels afgraven, of vice versa

Uitmijning

Mario De Block, ANB

Concrete mogelijkheden:

- grasklaver (met kalibemesting) : beste resultaten (jaarlijkse afvoer 70 tot 110kg fosfaat/ha)
 - 50/50% verhouding grassen en klavers optimaal
 - voedingswaarde ruwvoer, geschikt voor melkvee
 - meerdere sneden per jaar (3-5), opbrengst 10-12 ton/ha.j geen uitzondering
- grassen (met fosfaatvrije kunstmest)
 - minder efficiënt, minder voedingswaarde
 - N- en K-bemesting nodig
- eventueel andere gewassen: lupinen, boekweit, ...
- géén begrazing, noch stalmest bij uitmijnen: netto afname P nodig!
- opvolging via bv P-AL: voor landbouw 25-30, voor natuur: 5-10 of lager gewenst

Uitmijning

Mario De Block, ANB

-Referenties:

- Louis Bolk Instituut Nederland
- Nutriënten Management Instituut (Wageningen)
- wetenschappelijk onderzoek proefvlakken De Liereman (UGent)
- omgeving Loonse en Drunense Duinen (overlegplatform De Duinboeren)

→ uitwisseling praktijkervaring mogelijk

Landschappelijk erfgoed

■ **Beschermde landschap:**

In Vlaanderen kunnen naast monumenten, dorps- en stadsgezichten, ook landschappen beschermd worden

- Hier is weinig of geen bebouwing
- Heeft een geschiedenis
- Is sterk verscheiden naar uitzicht

- Van belang zijn:
 - Natuurwetenschappelijke waarde
 - Historische waarde
 - Esthetische waarde
 - Sociaal-culturele waarde

Landschappelijk erfgoed

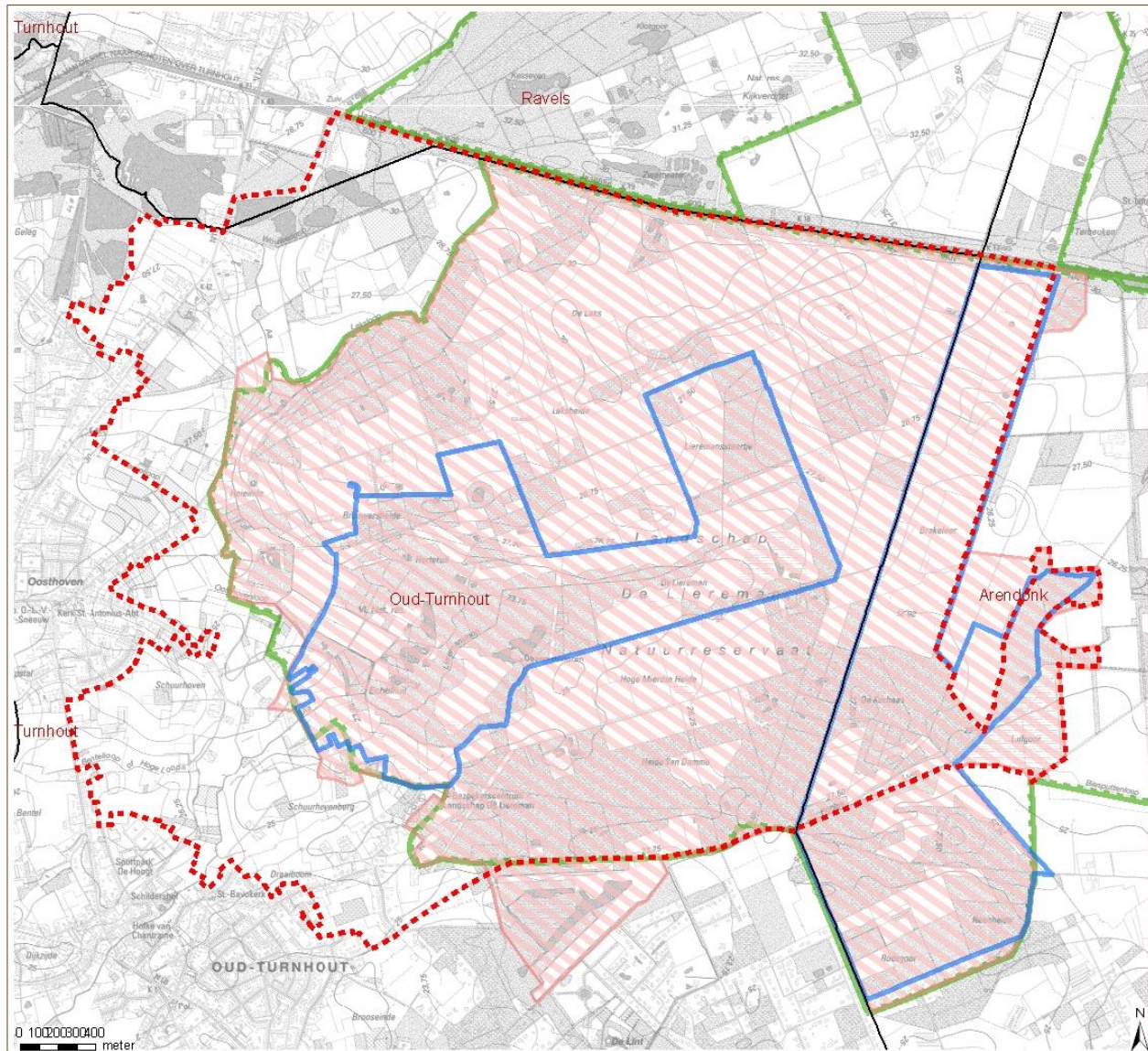
■ Ankerplaats

- Een gebied dat hoort tot de **meest waardevolle landschappelijke plaatsen**, dat een complex van gevarieerde erfgoedelementen is die een geheel vormen dat ideaaltypische kenmerken vertoont vanwege de gaafheid of representativiteit of ruimtelijk een plaats inneemt die belangrijk is voor de zorg of het herstel van de landschappelijke omgeving

■ Erfgoedlandschap

- Ankerplaats (of een gedeelte ervan) die, volgens de Vlaamse Codex Ruimtelijke ordening, aangeduid is in de ruimtelijke uitvoeringsplannen of de plannen van aanleg

Landschappelijk erfgoed

De Liereman en omgeving Landbouwstudie

mei 2012

Kaart 1: landschap

- totale perimeter
- gemeentegrens
- beschermd landschap
- aangeduide ankerplaats DeLiereman
- ankerplaatsen

Bron:
- bronvermelding GIS-laag 1
- bronvermelding GIS-laag 2

aangemaakt op: <datum>

Landschappelijk erfgoed

Premies

■ Onderhoudspremie

- Ondersteunt en stimuleert instandhoudingswerken

■ Landschapspremie (landschapsbeheerplan)

- Stimuleert opmaak van een landschapsbeheerplan
- Uitvoering van werkzaamheden
 - In stand houden, onderhouden, herstellen, verbeteren
 - Ontsluiting, onderzoek en voorlichting

→ Voor privé personen, openbare besturen, verenigingen

→ Voor beschermde landschappen en erfgoedlandschappen

Waterbeleid

- Provinciaal: Roeland Librecht (Provincie Antwerpen, dienst waterbeleid)
- Gemeentelijk: Leo Nys, Leo Van Miert, Peggy De Wit (gemeente Oud-Tutnhout)

Compenserende maatregelen voor landbouw

- Lokale grondenbank
- Vrijwillige kavelruil
- Kapitaalschade/gebruikerscompensatie

Natuurinrichting & Landinrichting

Natuurinrichting

- Is een instrument om gebieden zo goed mogelijk in te richten voor onze natuur
- Door actief in te grijpen, betere omstandigheden creëren voor de ontwikkeling van de natuur
- In gebieden die daarvoor aangewezen zijn.
- een geschikt milieu te laten ontstaan voor de flora en de fauna
 - gebieden waar bijzondere vormen van waterbeheer nodig zijn
 - in natuurgebieden waar recreatie best geordend wordt
 - ...

Onderzoek naar de haalbaarheid

opmaak van het projectrapport

opmaak van het projectuitvoeringsplan

uitvoering

Onderzoek naar de haalbaarheid

opmaak haalbaarheidsrapport

beslissing van de Vlaamse minister
bevoegd voor Natuur

instelling natuurinrichtingsproject

Eind 2012 – begin 2013

opmaak van het projectrapport

beslissing van de Vlaamse minister
bevoegd voor Natuur

oprichting projectcommissie en
-comité

opmaak projectrapport
[met voorstel maatregelen en
nominatieve lijst van
belanghebbenden]

Openbaar onderzoek

Advies van commissie
en comité

beslissing projectcomité

vaststelling
lijst van belanghebbenden

beslissing van de Vlaamse minister
bevoegd voor Natuur

vaststelling
maatregelen en modaliteiten

opmaak van het projectuitvoeringsplan

opmaak projectuitvoeringsplan
[met uitvoeringsplannen van de
werken en waardebeoordeling van de
grond, herverkaveling, erfdiens-
baarheden indien van toepassing]

Openbaar onderzoek

Advies van commissie
en comité

beslissing van de Vlaamse minister
bevoegd voor Natuur

vaststelling
projectuitvoeringsplan

kennisgeving aan de
belanghebbenden

uitvoering

uitvoering van de werken

natuurinrichtingsakte

beslissing van de Vlaamse minister
bevoegd voor Natuur

projecteinde

Onderzoek naar de haalbaarheid

opmaak haalbaarheidsrapport

beslissing van de Vlaamse minister
bevoegd voor Natuur

instelling natuurinrichtingsproject

2012

opmaak van het projectrapport

beslissing van de Vlaamse minister
bevoegd voor Natuur

oprichting projectcommissie en
-comité

opmaak projectrapport
[met voorstel maatregelen en
toekomstige lijst van
belanghebbenden]

Openbaar onderzoek

Advies van commissie
en comité

beslissing projectcomité

vaststelling
lijst van belanghebbenden

beslissing van de Vlaamse minister
bevoegd voor Natuur

vaststelling
maatregelen en modaliteiten

2013

opmaak van het projectuitvoeringsplan

opmaak projectuitvoeringsplan
[met uitvoeringsplanning van de
werken en vaststelling van de
grond, herverkaveling, erfdienst-
baarheden indien van toepassing]

Openbaar onderzoek

Advies van commissie
en comité

beslissing van de Vlaamse minister
bevoegd voor Natuur

vaststelling
projectuitvoeringsplan

kennisgeving aan de
belanghebbenden

2014

uitvoering

uitvoering van de werken

2015

OO
stedenbouwkundige
vergunning

beslissing van de Vlaamse minister
bevoegd voor Natuur

projecteinde

2013

...

en
verder

VLM

Natuurinrichting & Landinrichting

Landinrichting

- Is een instrument voor de inrichting van de open ruimte
 - gewestplanbestemming: landelijke gebieden, recreatiegebieden, woongebieden met een landelijk karakter en ontginningsgebieden.
- zodanig inrichten dat alle facetten die in het gebied aanwezig zijn zich volwaardig kunnen ontwikkelen.
 - milieu
 - natuur
 - landbouw
 - recreatie
 - cultuurhistorie
 - ...

vraag naar landinrichting

Vraag voor landinrichting van: minister, Commissie voor landinrichting, diensten Vlaamse regering, agentschappen of lokale besturen

Goedkeuring van de Vlaamse minister bevoegd voor landinrichting

Aanduiding gebied voor landinrichting

opmaak van het planprogramma

Opdracht van de Vlaamse minister bevoegd voor landinrichting

Ontwerp van planprogramma [met voorstel inrichtingsproject(en) landinrichting]

Kennisgeving aan provincies en gemeenten

Advies door de Commissie voor landinrichting

Goedkeuring van de Vlaamse minister bevoegd voor landinrichting of Vlaamse Regering

Planprogramma [met inrichtingsproject(en) landinrichting]

opmaak van het landinrichtingsplan

Ontwerp van inrichtingsplan(nen) [per inrichtingsproject landinrichting]

Kennisgeving aan de Commissie voor Landinrichting

Advies door bestendige deputaties en gemeenteraad

Planbegeleidingsgroep

Goedkeuring van de Vlaamse minister bevoegd voor landinrichting en andere bevoegde ministers

Inrichtingsplan(nen) [per inrichtingsproject landinrichting]

Advies door de Commissie voor Landinrichting

Planbegeleidingsgroep

uitvoering van het landinrichtingsplan

Opdracht van de Vlaamse minister bevoegd voor landinrichting

Uitvoering inrichtingsplan

Overzicht

- Beheerovereenkomsten Lieven Lavrysen, VLM
- Agrobeheergroep Mathias Van Springel, ECO²
- Uitmijnen Mario De Block, ANB & Piet Struyf, VLM
- Landschappelijk erfgoed Maggie Lodts, VLM
- Waterbeleid: provinciaal
gemeentelijk Roeland Librecht, Provant
gemeente Oud-Turnhout
- Compenserende/flankerende maatregelen landbouw Kristel Guns, VLM
- Natuurinrichting Mario De Block, ANB & Piet Struyf, VLM
- Landinrichting Johan De Ridder & Maggie Lodts, VLM
- VLM Mestbank Els Daemen, VLM
- Agentschap Natuur en Bos: Natuurinrichting & instandhoudingsdoelstellingen (IHD's) Mario De Block
- Gemeente Oud-Turnhout: vergunningen, gemeentelijk waterbeleid, enz.
Leo Nys, Leo Van Miert en Peggy De Wit
- Boerenbond: mogelijkheden rond innoveren en diversifiëren op een land- en tuinbouwbedrijf
Gert Van De Moortel & Sarah Seyen
- Afdeling duurzame landbouwontwikkeling DLV Ilse Maes

Plenaire terugkoppeling

- Van de belangrijkste inzichten van de avond

+: vergeet de expertise van de landbouwers niet bij uitmijning

-: het financieel aspect: de crisis die momenteel heerst (in de landbouw) versus de subsidies die men kan krijgen voor tal van beheerwerken, enz.

de veelheid aan info die op deze 2^e workshop is meegegeven. De eerste workshop was interactiever.

Ter info:

- Document met trefwoorden en links
- Presentatie en document van deze workshop (en vorige):
 - Op website www.vlm.be → projecten → projectendatabank → gemeente “Oud-Turnhout”
of via de zoekterm “De Lierman”
- Staalnames ihkv studie bodemchemie & -hydrologie
 - In de Liereman en de Braekeleer
 - 2^e helft februari tot eind april

SAMEN INVESTEREN IN DE OPEN RUIMTE

Bedankt!